

Mbështetur nga UNICEF nën Programin e Reformës së Shërbimeve Sociale financuar nga SDC,
Agjencia Zvicerane për Zhvillim dhe Bashkëpunim

TLAS
STUDIM

RAPORTI FINAL

QERSHOR 2013

FINAL REPORT

Studimi dhe vlerësimi i situatës për mundësimin e regjistrimit elektronik të të porsalindurve në Shqipëri

Përmbajtja:

Hyrja

Përmbledhje ekzekutive

- Pjesa e I: Hartëzimi i vendndodhjes së Zyrave të Gjendjes Civile, të Materniteteve dhe shtëpive të lindjes në Shqipëri
- Pjesa e II: Vlerësimi i situatës aktuale të Materniteteve dhe Shtëpive të Lindjes dhe nevojat e tyre për instalimin e regjistrimit elektronik të lindjeve
- Pjesa e III: Kushtet teknike për kompjuterizimin e sistemit të regjistrimit të lindjeve dhe për instalimin e skemës elektronike midis njësive të lindjes dhe gjëndjes civile
- Pjesa e IV: Vlerësimi financiar për realizimin e sistemit të regjistrimit elektronik të lindjeve
- Pjesa e V: Aneksat
- Aneks nr. 1 Disa raste lindjesh jashtë institucioneve shëndetësore
- Aneks nr.2: Të dhëna të detajuara për pozicionin e vendndodhjes së zyrave të targetuara të materniteteve dhe shtëpive të lindjes, për matjet dhe fotot me synim elektronizimin e kompjuterizimin e tyre
- Annex No. 3 Të dhëna të detajuara nga pyetsorët në të gjitha maternitetet dhe shtëpitë e lindjes në Shqipëri

Hyrje

Regjistrimi i Lindjes është shumë i rëndësishëm për ekzistencën e fëmijës dhe vëndin që ai duhet të ketë kudo që jeton. Në momentin që një fëmijë lind, gjithë e ardhmja e tij mund të varet nga një copë letër që ne e quajmë Certifikata e Lindjes. Pa atë dokument, fëmija rrezikon të humb gjithshka, aksesin në të drejtat themelore ligjore, politike, sociale, shëndetësore, arsimore që i takojnë në bazë të ligjit. Pa atë dokument të rëndësishëm, jeta e fëmijës është e kërcënuar dhe ai apo ajo janë më shumë vulnerabël ndaj abuzimit, trafikimit apo shfrytëzimit.

*Në Konventën e Kombeve të Bashkuara për Mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve , artikulli 7, theksohet :
“ Fëmija duhet të regjistrohet menjëherë mbas momentit të lindjes, duhet të ketë të drejtën e emrit, të drejtën e shtetësisë, të drejtën e kujdesit nga prindërit”*

Aktualisht, momenti që shënon hedhjen në letër të të dhënave baze për një të porsalindur për regjistrimin në gjendjen civile e ka filluesën në institucionet shëndetësore ku ndodh lindja. Personi i autorizuar plotëson formatin e miratuar nga Ministria e Shëndetësisë dhe ajo “copë letër” quhet Certifikata e Asistencës në Lindje. Kjo Certifikatë e asistencës në lindje dorëzohet nga prindërit e fëmijës në zyrën e gjendjes civile ku finalizohet regjistrimi i lindjes së fëmijës dhe dokumenti i lëshuar nga kjo zyre është dokument i rëndësishëm për të cilin shprehet Konventa e Kombeve të Bashkuara dhe që quhet Certifikata e Lindjes.

Sic del sot në Shqipëri është përgjegjësia e prindit të marrë Certifikatën e asistencës në Lindje nga materniteti apo shtëpia e lindjes dhe të paraqitet në Gjendjen civile.

- Nëse prindi nuk paraqitet për një apo disa arsye, fëmija nuk regjistrohet pa ju nënshtruar vertetimit të faktit bazuar në dokumenta të kërkuara nga ligji.*
- Nëse nëna jep në maternitet të dhëna të pasakta fëmija nuk regjistrohet.*
- Nëse personi i autorizuar në institucionin shëndetësor nuk e plotëson me korrektesë Certifikatën e Asistencës në lindje, lidhur me të dhenat personale të nënës fëmija nuk regjistrohet.*
- Nëse nëna që lind jashtë institucionit shëndetësor nuk siguron raportin mjekësor nga personeli i autorizuar në këtë rast, fëmija nuk regjistrohet.*

Ka edhe situata të tjera që përforcojnë konkluzionin që regjistrimi i fëmijës sot mbetet vetëm në përgjegjësinë e prindit.

Studimi i fizibilitetit të vlerësimit të situatës aktuale të regjistrimit të lindjeve dhe elektronizimit të këtij sistemi synon që të institucionalizojë përgjegjësinë për regjistrimin e fëmijës në Shqipëri përmes regjistrimit automatik nga Institucioni i Lindjes në gjendjen civile, pavarësisht nga prindi. Raportimi i lindjes në kohë reale nga institucioni shëndetësor në departamentin e gjendjes civile do të evitojë gjithë ato parregullsi të evidentuara deri tani dhe do të mbrojë interesin më të lartë të fëmijës

Pjesa e parë: Hartëzimi i Zyrave të Gjendjes Civile, i Materniteteve dhe Shtepive të lindjes në Shqipëri

Përmbledhje Ekzekutive

Qëllimi i këtij studimi është përmirësimi dhe plotësimi i Regjistrimit dhe Sistemi i Raportimit të Lindjes së Fëmijëve në Shqipëri si dhe kontributi për të udhëzuar strukturat e Ministrisë së Shëndetësisë dhe Ministrisë së Brendshme si dhe aktorët e tjetër të interesuar për një mënyrë efektive të regjistrimit të fëmijëve përfshirë regjistrimin dhe raportimin e tyre në mënyrë elektronike nga institucionet shëndetësore tek zyrat e gjendjes civile.

Analiza fokusohet në sistemin aktual të funksionimit të strukturave shtetërore si shërbimeve të regjistrimit në zyrat e gjendjes civile dhe institucioneve shëndetësore (maternitetet dhe qendrat

shëndetësore) që funksionojnë në vend si dhe për lindjet që ndodhin jashtë institucioneve shëndetësore.

Raporti është ndarë në pesë pjesë, përvec hyrjes dhe përmbledhjes ekzekutive. Pjesa e parë paraqet shtrirjen gjeografike GIS të të gjithë sistemit të zyrave të gjendjes civile, materniteteve dhe qendrave shëndetësore në Shqipëri; pjesa e dytë paraqet metodologjinë e përdorur nga grupet e punës në terren për mbledhjen e të dhënave dhe informacionit; pjesa e tretë paraqet një përshkrim të teknologjisë ekzistuese; pjesa e katërt një përshkrim dhe analizë të kostove për kompjuterizimin e materniteteve dhe qendrave shëndetësore; pjesa e pestë përmban shtojcat me të dhënat, grafikët, fotografi dhe raste studimore për lindjen që ndodhin jashtë qendrave shëndetësore.

Metodologjia e përdorur për këtë vlerësim përfshin informacione të ndryshme të bazuara në teknika të ndryshme kërkimore, sasiore dhe cilësore. Është kryer rishikimi i informacionit dhe si dhe diskutime të gjera pas çdo misioni si vazhdim i punës së përditshme në terren dhe aktivitetëve kyesorë për mbledhjen e të dhënave në 37 maternitete, 75 qendra shëndetësore dhe 355 zyra të gjendjes civile. Informacioni është mbledhur nëpërmjet vizitave të drejtpërdrejta në maternitete, qendra shëndetësore, intervista, pyetësorë, vëzhgime, diskutime me grupet e punës dhe fotografive gjeografike të marra drejtpërdrejt në terren.

Rezultatet Kryesore

Rezultatet e përfituara nga ky studim dhe puna në terren do të jenë të dobishme për të gjithë aktorët përgjegjës në regjistrimin e lindjes së fëmijëve dhe mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve, për politikë bërësit, ekspertët e agjencive kombëtare dhe ndërkombetare, zyrtarët shtetërorë dhe organet legjislative.

Në analizën makro të gjetjeve të këtij raporti, shtrirjen gjeografike dhe analizave të bërë gjatë këtij studimi rezulton se ligjet ekzistuese, rregullat, strukturat dhe shërbimet për procesin e regjistrimit të lindjeve nuk po arrijnë rezultatet e kërkuara.

Mekanizmat e koordinimit në nivelin qendror ndërmjet Ministrisë së Brendshme dhe Ministrisë së Shëndetësisë nuk planifikojnë bashkëpunimin dhe zhvillimin e një sistemi të integruar për regjistrimin e lindjeve; nuk ka marrëveshje bashkëpunimi operacionale ndërmjet tyre të cilat të kenë në fokus aspektet procedurale të parashikuara në Ligjin për Gjendjen Civile.

Në nivelin lokal, koordinimi ndërmjet drejtuesve të komunitetit, nëpunësve që i shërbejnë drejtpërdrejt komunitetit si nëpunësit e zyrave të gjendjes civile, mamitë apo infermieret si dhe punonjësit sociale duhet të jetë më i ngushtë në procesin e identifikimit, regjistrimit dhe raportimit të lindjeve ose për referimin e problemeve tek strukturat e nivelit kombëtar për kategoritë e ndryshme të çështjeve të fëmijëve të përgjithshme.

Të dhënat sasiore dhe cilësore të mbledhura nga studimi janë një udhëzues për përmirësimet e mëtejshme të sistemit të regjistrimit dhe raportimit të lindjeve në qendrat shëndetësore, të cilat do të trajtojnë problematikën në të gjithë vendin.

Gjetjet kryesore nga studimi mund te klasifikohen në dy grupe:

1. **Gjetjet kryesore në lidhje me mënyrën e përdorimit të dokumentimit dhe metodologjisë për të regjistruar e raportuar për nënat dhe të porsalindurit në njësitë shëndetësore objekt studimi**
  - Gjatë viti 2012 në Shqipëri pati një numër lindjesh prej 35,012 fëmijësh; 34,795 prej tyre kanë lindur në 37 maternitete dhe vetëm **217 fëmijë kanë lindur në 23 qendra shëndetësore.**
  - Bazuar në analizën e intervistave, vizitave dhe pyetësorëve, në **52 qendra shëndetësore**, pjesë e sistemit shëndetësor në komuna, **nuk pati asnjë rast lindjeje gjatë vitit 2012 dhe gjate viteve paraardhëse.**
  - Në 100% të raste, personat e autorizuar në maternitetet dhe qendrat shëndetësore të përzgjedhur për të pajisur nënat me dokumentet shkresore për lindjen e një fëmije, **i regjistrojnë të dhënat në mënyrë manuale për të plotësuar Certifikatën e Asistencës në Lindje.**
  - Vetëm 72% e stafit të autorizuar në maternitetet dhe qendrat shëndetësore po përdor Certifikatën e rifreskuar të Asistencës në Lindje **dhe 28% e tyre po përdor ende, versionin e vjetër të Certifikatës së Asistencës në Lindje.**
  - 62% e të intervistuarve në 112 njësi shëndetësore dhanë përgjigjet dhe arsyet e tyre, përse disa lindje ndodhin jashtë institucioneve shëndetësore
  - 81.3% e njërive shëndetësore përdorin dokumente pranimi për nënat që shkojnë për të lindur fëmijët e tyre. 98% e nënave paraqesin letërnjoftimin për regjistrimin në maternitet apo qendrat shëndetësore.
  - 88.4% e njërive shëndetësore raportojnë të dhënat për të porsalindurin vetëm tek strukturat shëndetësore sic parashikohet në rregulloret e brendshme të Ministrisë së Shëndetësisë dhe **vetëm 11,6% e tyre shprehën se raportojnë lindjet drejtpërdrejt, dhe në zyrat e gjendjes civile.**

Gjetjet kryesore për përdorimin e teknologjisë në maternitete dhe qendra shëndetësore

- Në 56% të 112 strukturave shëndetësore të intervistuar ka kompjutera. Por, zakonisht kompjuterat përdoren nga stafi i Administratës dhe ai i Financës. Stafi i autorizuar për të lëshuar Certifikatën e Asistencës në Lindje, si mjekët, mamitë, infermieret ose kryeinfermieret nuk kanë akses në kompjutera.
- 80% e strukturave shëndetësore të intervistuar duhet të trainoheshin për përdorimin e kompjuterave dhe veçanërisht për programe të tilla si Excel apo programe të ngjashme.
- 100% e të intervistuarve përdornin komunikimet e lëvizshme.
- 56% nga 112 struktura shëndetësore të intervistuar kanë akses në internet në institucionet e tyre dhe afërsisht 71.4% e strukturave shëndetësore i përfitojnë kostot për aksesin në internet nga buxheti i shtetit.

- 86% e materniteteve kanë burime alternative për të siguruar energjinë elektrike, nëpërmjet gjeneratorëve.

Këto të dhëna janë marrë nga studimi dhe analiza e pyetësorëve të plotësuar në 112 struktura shëndetësore.

Diskutim

Gjetjet e radhitura më lart dhe opinionet e tjera të marra kanë qenë objekt diskutimi me grupin e ekspertëve për të konkluduar mbi çështje të rëndësishme si:

- Si, kur dhe ku duhet të raportohen;
- Cilësia e dokumentacionit të lindjes në lidhje me saktësinë e të dhënave të grumbulluara dhe regjistrimet e mbajtura në përputhje me rregullat e miratuara nga Ministria e Shëndetësisë;
- Mospërcjellja e informacionit dhe mungesa e statistikave të raportuara tek zyrat e gjendjes civile për të parandaluar fenomenin e mosregjistrimit të lindjeve.
- A kanë të gjitha 75 qendrat shëndetësore aktivitet lindjesh të të porsalindurve?;

Nga të dhënat e mbledhuara del qartë që në nivelin sektorial institucional, psh në strukturat e Ministrisë së Shëndetësisë ekzistojnë përgjegjësi të qarta për regjistrimin e të dhënave të lindjeve të fëmijëve, e njëjta gjë edhe në nivelin sektorial brenda për brenda Ministrisë së Brendshme, por nuk ekzistojnë përgjegjësi të qarta për koordinimin e veprimeve dhe raportimeve në nivelin ndërsektorial nga Ministria e Shëndetësisë tek Ministria e Brendshme dhe anasjelltas. Ky fakt dikton nevojën e krijimit të mekanizmave koordinues efektivë.

Mungon një mekanizëm koordinimi në nivel qendror ndërmjet Ministrisë së Shëndetësisë dhe Ministrisë së Brendshme; për rrjedhje nuk ekziston një vizion i integruar ose një plan ndërsektorial për hartimin e marrëveshjeve operacionale për monitorimin e duhur të sistemit të regjistrimit të lindjeve.

Punonjësit, të cilët i shërbejnë drejtpërdrejt komunitetit si infermieret, mamitë, mjekët dhe drejtuesit e komunitetit identifikojnë rëndësinë e bashkëpunimit ndërsektorial për të përmirësuar sistemin e regjistrimit të lindjeve. Ata pohojnë se, tashmë, është fakt lindja e fëmijëve jashtë strukturave shëndetësore. Këto lindje nuk regjistrohen rregullisht, nuk ka statistika të sakta dhe nuk raportohen në mënyrë të saktë tek strukturat shëndetësore ose zyrat e gjendjes civile.

Përsa i përket kuadrit ligjor dhe politikave të viteve të fundit, Shqipëria ka bërë përparime të dukshme, me miratimin e ndryshimeve të reja për përmirësimin e procesit të regjistrimit të fëmijëve. Shpesh, këto rregullime institucionale ose strukturale nuk njihen mirë nga punonjësit e tyre, vecanërisht të strukturave shëndetësore. Stafi i materniteteve dhe qendrave shëndetësore nuk ka njohuritë dhe informacionin e duhur për ndryshimet ligjore. Ato, gjithashtu, kanë mungesë informacioni për rrjedhën e informimit nga strukturat shëndetësore tek zyrat e gjendjes civile për të parandaluar sa më shumë që të jetë e mundur fenomenin e lindjeve të paregjistruara.

Nga analiza e të dhënave në kuadrin e këtij studimi fizibiliteti rezulton se një pjesë e legjislacionit të rishikuar nga Qeveria Shqiptare në lidhje me përmirësimin e procesit të regjistrimit të lindjeve duhet të përdoret për të ngritur kapacitetet e punonjësve që japin shërbimin e drejtpërdrejtë ndaj komunitetit në maternitetet dhe qendrat shëndetësore, përfshirë drejtuesit e komunitetit dhe punonjësit socialë.

Një çështje tjetër që rezultoi nga studimi në lidhje me lindjet e ndodhura jashtë qendrave shëndetësore ishte sugjerimi për rolin e rëndësishëm që mund të luajnë punonjësit socialë në kushtet e mungesës së punonjësve të strukturave shëndetësore. Në këto raste mungesa e tyre, nuk mund të jetë më kufizim (lutem shih, rastin studimor nr. 1 në Shtojcën 1 të këtij raporti). Aktualisht punonjësit social mund të ngarkohen me përgjegjësinë e identifikimit, referimit dhe asistencës në dhënien e provave të nevojshme për përfundimin e procedurave të regjistrimit të lindjeve sic parashikohet në legjislacionin e gjendjes civile.

Intervistat dhe pyetësorët në këtë drejtim përfshijnë prova për përfaqësuesit e autorizuar të qendrave shëndetësore dhe përdoruesve të tyre për plotesimin e Certifikatave të Asistencës në Lindje dhe pajisjen e nënave me to. ***Në shumë pak qendra shëndetësore (11% nga 112) punonjësit e shëndetësisë të intervistuar deklaruan që ata i kanë dërguar raportet e lindjeve në regjistrat e gjendjeve civile.*** Është e qartë që shumica e materniteteve dhe qendrave shëndetësore nuk e kanë në përshkrimin e punës së tyre raportimin e lindjeve në zyrat e gjendjes civile, përsa i përket rregullshmërisë së tyre dhe kujt duhet ti raportojnë.

Konkluzione:

Në mënyrë që Sistemi Elektronik i Regjistrimit të Lindjeve të funksionojë si zgjidhje përfundimtare për të gjithë sistemin e regjistrimit të lindjeve në Shqipëri duhet:

- Të hartohen plane dhe marrëveshje të përbashkëta pune në nivelin institucional ndërmjet Ministrive përkatëse dhe strukturave të tjera.
- Të ulet ndjeshëm afati i gjithë procesit të regjistrimit të lindjeve, përfshirë edhe regjistrimin në regjistrin themeltar;
- Të minimizohen gabimet në regjistrimin e të dhënave personale të nënës duke përdorur numrin e identifikimit sipas regjistrat kombëtar.
- Gjithashtu, të ndërmerren iniciative për regjistrimin e fëmijëve vulnerabël dhe të përjashtuar, si për shembull fëmijët që jetojnë në vendbanimet e komunitet rom, fëmijët e braktisur, etj.
- Të koordinohen në mënyrë specifike përpjekjet për regjistrimin e fëmijëve që kanë lindur jashtë institucioneve shëndetësore;
- Të përmirësohen kushtet e jetesës të fëmijëve dhe të përmirësohet rivendosja e të drejtave të tyre.

Rekomandime:

Krijimi i sistemit elektronik të regjistrimit të të dhënave për lindjen e fëmijëve dhe raportimi i tyre është një trajtim efektiv jo vetëm për identifikimin e lindjeve të paregjistruara por edhe për rritjen e efikasitetit të sistemit shëndetësor të raportimit, duke prodhuar raporte periodike për monitorimin e shëndetit të fëmijës.

Nevoja për të promovuar përdorimin e teknologjisë së informacionit si mjet për konsolidimin e regjistrimit dhe raportimit të lindjeve në kohë reale duhet të theksohet dhe të shtohet si përgjegjësi e funksionarëve të sistemit shëndetësor. Kjo përgjegjësi kërkon garancinë që të dhënat e mbledhura në nivel lokal në maternitete dhe qendra shëndetësore, të përcillen tek Niveli Kombëtar i Shëndetit dhe

Niveli Kombëtar i Gjendjes Civile dhe anasjelltas, për të garantuar qartësi në rolet, përgjegjësitë dhe linjat e raportimit, si dhe për të trajtuar praktikatat pozitive dhe negative të sistemit të regjistrimit të lindjeve për të gjithë përdoruesit.

Trainimi i specialistëve të sistemit shëndetësor si infermieret, mamitë, mjekët e specializuar, nëpunësit e statistikave dhe stafit tjetër që trajton regjistrimin e të dhënave duhet të konsiderohet si prioritet dhe duhet suportuar me materiale të tjera ndërgjegjësuese si postera, fletëpalosje, udhëzues për individë të ndryshëm si dhe media.

Hapa duhet të ndërmerren për të aftësuar më shumë drejtuesit e komunitetit, ngritjen e kapaciteteve të tyre dhe lidhjen e tyre me rrjetin e zyrave të gjendjeve civile, punonjësve social, punonjësve të sistemit të shëndetësisë (infermieret, mamitë, mjekët), dhe organizatave të tjera jo qeveritare komunitare për të lehtësuar regjistrimin e lindjeve në strukturat shëndetësore dhe dërgimin e nënave më vulnerabël në vendet e dhura për të kërkuar ndihmë. Trainimet do të shërbejnë, edhe, për të shkëmbyer eksperiencat e deritanishme dhe ato inovative, praktikatat e mira dhe nxitjen e bashkëpunimit rajonal.

Një nga rekomandimet është administrimi më i mirë i të dhënave nga burimet e ndryshme (Jo vetëm nga institucionet shëndetësore). Vecanërisht, në zonat ku punonjësit e sistemit shëndetësor nuk janë të pranishëm gjatë lindjes së fëmijës, sistemi i shërbimit social duhet të luajë rolin e tij dhe duhet të jetë aktori më i interesuar dhe kompetent për asistencën dhe raportimin. Gjithashtu, punonjësi social, së shpejti, mund të ketë një përkrahje pune, ku mund të përfshihet detyrimi për të informuar dhe ndjekur rastet e fëmijëve të cilët nuk janë regjistruar sipas ligjit të gjendjes civile.

Si përfundim i studimit të fizibilitetit, sugjerohet dy plane veprimi për Qeverinë Shqiptare, vecanërisht për Ministrinë e Shëndetësisë dhe Ministrinë e Brendshme për ndërtimin dhe instalimin e një sistemi elektronik për regjistrimin dhe raportimin e të dhënave:

Plan veprimi 1: Plani i parë merr në konsideratë ngritjen e një sistemi të kompjuterizuar/online për 37 maternitetet dhe 23¹ shtëpitë e lindjeve dhe lidhjen me sistemin kompjuterik të zyrave të gjendjes civile. Kostot për këtë planin veprimi vlerësohen tek 253,673 Euro.

Plan veprimi 2: Plani i dytë merr në konsideratë ngritjen e një sistemi të kompjuterizuar/online vetëm në 37 maternitete ndërsa në 23 shtëpitë e lindjeveve regjistrimi elektronik mund të bëhet nëpërmjet telefonave celularë inteligjentë dhe internet i kartes telefonike. Kostot për këtë planin veprimi vlerësohen tek 179,061 Euro.

---

¹ Në shpenzimet e përcaktuara përfshihen 23 nga 75 qendra shëndetësore. Rekomandimi i bazuar në këtë studim është që regjistrimi elektronik i lindjeve të mos shtrihet në 52 qendrat e tjera shëndetësore të cilat nuk trajtojnë raste lindjesh